

“Muzey” tushunchasi

Gulnora Irgashevna Sariyeva
Termiz davlat-muzey qo‘riqxonasi

Annotatsiya: Muzeylar o‘zlarining ijtimoiy vazifalarini bajarish jarayonida millatlararo aloqalarni, turli xil madaniy urf-odatlar va xalqlarga tayangan holda insoniyatning diniy va madaniy birligini saqlashga qodirdir. Muzey tushunchasi institut yoki muassasa, inson va uning atrofidagi moddiy va nomoddiy ashyolarni to‘plash, o‘rganish, ekspozitsiyaga qo‘yish uchun loyihalashtirilgan maxsus makon. Asrlar davomida muzeylarning shakli va vazifalari sezilarli darajada o‘zgargan.

Kalit so‘zlar: ekspozitsiya, “museyon”, ibodatxona, transkripsiya, mushohada, ruhantiruvchi, grekcha, Attalid, kohin, Ellinizm, Ptolomey, Afina, Pergam, kolleksionerlik

The concept of “museum”

Gulnora Irgashevna Sariyeva
Termez State Museum Reserve

Abstract: Museums, in the process of fulfilling their social functions, are able to maintain interethnic relations, religious and cultural unity of humanity, relying on various cultural traditions and peoples. The concept of a museum is an institution or institution, a special space designed for the collection, study, and exhibition of tangible and intangible objects of man and his environment. Over the centuries, the form and functions of museums have changed significantly.

Keywords: exposition, “museon”, temple, transcription, observation, inspiring, Greek, Attalid, priest, Hellenism, Ptolemy, Athens, Pergamon, collecting

Kirish. Muzey tushunchasi, aniqrog‘i, “museyon” insoniyatning madaniy kundalik hayotida ikki yarim ming yil avval paydo bo‘lib, qadimgi yunonlar dastlab museyon deb muzalarni ulug‘lash maqsadida qurilgan ibodatxonalarga aytishgan.

Yunonlar madaniyatini o‘zlashtirish orqali rimliklarning til so‘z boyligiga “museyon” termini qo‘shilib, lotin transkripsiyasida “museum” deb ifodalangan. Muzey deb rimliklarning zakovatli elita qismi majoziy ma’noda o‘zlarining shahar tashqarisidagi dala hovlilarini atashgan.

Dala hovlilarning puxtalik bilan o‘ylangan me’moriy yechimi va undagi amaliy bezaklar, haykali jihozlar, badiiy to‘plamlar, ularning barchasi ma’budlar,

qahramonlar, faylasuflar, donishmandlar va shoirlarning ikkinchi haqiqiy uyining tasavvurini hosil qilar edi.

Bu yerda ijod qilish, hayot haqida mushohada yuritish, falsafiy suhbatlar, adabiy mashg'ulotlar olib borish uchun yoqimli muhit hukmronlik qilar edi. shuni aytib o'tish kerakki, antik dunyoda "museyon" so'zi hech qachon buyumlar to'plamiga nisbatan qo'llanilmagan.

Muzey so'zi grekcha "mouseum" bo'lib, muzalarga bag'ishlangan degani. Boshqa ma'nosini esa "ruhlantiruvchi" deganidir. kurator va tashrifchi munosabatlari 2000 yillik tarixni o'z ichiga oladi. Tashrifchilar ma'daniy hordiq uchun muzeyga keladi. kurator esa tashrifchilar uchun hamma ishni ideal holatda tashkillashtiradi.

Muzeylar o'ziga xos makondir. shuningdek, muzeylar haqiqat va ishonch tarannum etuvchi maskandir. Uning amaldagi qo'riqchilari hisoblangan kuratorlar muzey xavfsizligini ta'minlash uchun har xil sharoit yaratadi va uning yechimini topadi.

O'rta asrda bu so'z antik olamning an'analari, institutlari bilan birga unutiladi. Ikkinchi hayotni unga yangi ma'nolarga to'ldirib Uyg'onish davri taqdim etadi. Avval muzey deb antik yodgorliklar to'plami va san'at asarlariga, keyinchalik tabiat olamining namunalari va barcha noyob, narsalarga aytilgan bo'lsa, XVI asrning ikkinchi yarmiga kelib "muzey" termini nafaqat buyumlar to'plamiga, balki ular saqlanayotgan, ilmiy o'rganiladigan va namoyish etiladigan binoga nisbatan qo'llaniladi.

XX asrga kelib, insonlarni teng huquqli ilm olishi, aqlga sig'inish va bilimlarni targ'ib qilish kabi imkoniyatlarga urg'u berilishi muzeyni ham yangicha nuqtai nazardan talqin qilishga olib keldi. XX asr boshida yuz bergan inqilobiy voqealar jamiyat hayotining barcha sohalarida o'zgarish yasadi. Dastlab, muzeylar faqat "nozik didlilar" uchun bo'lsa, so'ngra aholining barcha qatlamlari uchun baravar ochiq bo'lib qoldi.

Muhokama. Antik davr jahon sivilizatsiyasida alohida o'rin tutadi. Yevropa madaniyati tarixida hamda jamiyatning rivojlanishida ilm-fan, adabiyot, san'atning hamma turlari rivojlanishini antik davrsiz tasavvur etib bo'lmaydi. Yunon va lotin tillari ilmiy-siyosiy terminlarda hozirgacha saqlanib qolgan. Demokratiya va respublika, fuqaro kabi tushunchalarning paydo bo'lishi antik davr bilan bog'liq.

Yuqorida aytib o'tilganidek, "museyon" atamasini birinchi bo'lib yunonlar kiritgan va ilk museyonlar ham Yunonistonda paydo bo'lgan.

Qadimgi Yunonistonda "museyon" atamasi bilan ma'budalar sha'niga e'zozlanadigan maskanlarni aytganlar. Bu maskanlar tabiatning eng go'zal joylarida, bog'u rog'lar ichida qurilgan. Museyonlarning asosiy vazifasi insonlar ibodatlarini amalga oshiradigan maskan bo'lgan. Yunon panteoni tarkibiga 9 ta muza kirgan.

Museyonlarda falsafaga ham ahamiyat katta bo'lgan. eramizdan oldingi IV asrda tashkil etilgan Pifagor maktabi ham museyon deb atalgan.

Museyonlarning keyingi rivojlanishida din va ilm fanning uyg'unlashib ketishini ko'ramiz.

Museyon diniy atama bo'lishiga qaramasdan, bir vaqtning o'zida ilm-fan, adabiyot, san'atkorlar maskani hisoblangan. nodir buyumlar kolleksiyasi yer yuzida qadimgi antik Yunonistonda paydo bo'ldi. Diniy urf-odatlariga ko'ra, muvaffaqiyatli janglardan keyin yoki bayramlarda ba'zan odamlar o'z havas-istaklari bilan but va sanamlarga sovg'a-salomlar olib kelishgan. Ushbu sovg'a-salomlar vaqt o'tishi bilan ko'payib, badiiy to'plamlarga aylangan va museyonlarning asosiy kolleksiyalarini tashkil etgan. Bunday sovg'alar ko'pincha san'at asarlari, ya'ni haykallar, suratlar, noyob buyumlar, oltin-kumush bezaklar, oltindan ishlangan ro'zg'or buyumlari, amaliy san'at namunalari bo'lgan. Bu nodir buyumlar ehrom kohinlarining nazorati ostida bo'lgan. Ular nafaqat asrash, balki ularni hisob-kitob qilish, ro'yxatga olish kabi ishlarni ham bajarishgan. kohinlar har bir eksponatning tashqi ko'rinishi, qanday materialdan ishlanganligi, og'irligi to'g'risidagi to'la ma'lumotlardan iborat ro'yxat tuzishgan.

Museyonda saqlanayotgan buyumlarni yo'qotish yoki yaroqsiz ahvolga keltirish aslo mumkin emas edi. Zero, ma'budlarga qilingan ehsonlar qiymati jihatidan bebaho hisoblangan va diniy tasavvurlarda mazkur buyumlarga ham muqaddaslik maqomi berishgan. Faqatgina zarur hollardagina ularning o'rni yoki joyi almashtirilib turilgan. Badiiy ahamiyatga ega bo'lmagan predmetlar maxsus yerto'lada saqlangan.

Ellinizm davriga kelib, san'at asarlarini kolleksiya qilish individual va maqsadli ko'rinish oldi. Ilk kolleksionerlar sifatida, odatda, ellinizm monarxlarini misol keltirishadi. Ushbu davrda kolleksiya sifatida qadimiy kitoblarni yig'ish judayam qadrlangan. Ilk kolleksionerlar qadimiy va noyob kitoblarni to'plash uchun o'z boyligini ayamagan. Misrda hukmronlik qigan ellinizm vakillari Ptolomeylar sulolasi vakillaridir. eramizning I asri oxirlarida Aleksandriya kutubxonasi fondida 700 mingdan ortiq papirus kitoblari mavjud edi. Misr hukmdorlari kutubxona fondini ko'paytirish uchun unchalik jon kuydirishmagan. Aleksandriya portiga kelgan har bir kema chuqur tintuvdan o'tkazilib, barcha yozuvli buyumlar, kitoblar hamda papirus qog'oziga tushirilgan hujjatlar olib qo'yilar va kutubxona fondiga topshirilar edi. Misr podsholarining kitoblarga bo'lgan muhabbatini bilgan savdogarlar o'z kemalarida ularning hurmatini qozonish maqsadida sovg'a-salomlar o'rnida ko'pincha turli kitoblar olib kelishardi. odatda kemalardan tortib olingan kitoblar va boshqa hujjatlardan nusxalar ko'chirilib, ushbu nusxalar savdogarlarga qaytarib berilib, asl nusxalar esa kutubxona fondiga joylashtirilar edi. Ptolomey sulolasi vakillari Afina ko'chalarida Esxil, Sofokl va Evripidlarning qo'lyozmalarini sotib olish maqsadida kezishar ekan, mazkur qo'lyozmalar uchun bor boyluklarini

sarflashdan toyishmagan. ko'pincha, ular qo'lyozmalarni tekinga yangi papirus qog'ozlariga ko'chirtirib, tarixiy ahamiyati katta bo'lgan haqiqiy qo'lyozmalarni o'zlari bilan olib ketishar edi.

Qadimgi qo'lyozmalarda qoldirilgan esdaliklarni o'rgangan arxeolog olimlar Pergamda to'plangan Attalidlar sulolasi kolleksiyasida Kefisodot, Praksitel, Miron va boshqa klassik davr ustalarining asarlari o'rin olganligini aniqlashdi. shuningdek, Pergam hukmdorlari grek san'ati endigina oyoqqa turayotgan arxaika davrida yaratilgan san'at asarlarini yig'ishga ayniqsa o'zgacha ishtiyoq bilan yondoshishgan. Tarixiy qo'lyozmalarda yozilishicha, Attal II saroyi hovlisida Afina Akropolidagi mashhur haykallar namunolari saqlangan, eramizdan oldingi VI asrlarda Bupal tomonidan yaratilgan Xarit haykallari ham namoyish etilgan.

Pergam kolleksiyasining eng tengsiz eksponati eramizdan oldingi V asrning birinchi choragida eginlik onat tomonidan yaratilgan Appoloning mis haykalidir. Tarixchi Pavsaniy tomonidan yozib qoldirilishicha, Appolon haykali o'z mahobati bilan san'at asarlari orasida eng buyuk xazina sifatida qadrlangan. Aynan shu shaharda Afinalik rassom Appolodor tomonidan (eramizdan oldingi V asrning so'nggi choragi) yaratilgan "Chaqmoqdan yengilgan Ayaks" kartinasi ham saqlanganligi, Attal II va uning boshqa sulola vakillari tomonidan san'at asarlarini to'plashdagi mahoratlari va mehnatlari samarasi ulkan bo'lganligidan dalolat beradi. Rassom Appolodor antik dunyoda tasviriy san'at asoschisi sifatida ko'rilib, u dunyo tasviriy san'atida ilk bora nur va soya o'yinini bo'yoqlar yordamida tasvirlay olgan buyuk rassom sifatida baholanadi.

Attalidlar sulolasi kolleksiyasining rang-barangligi, ularning nafaqat xohish-istaklari, balki butun grek san'atining barcha namunalarini yig'ishga bo'lgan ishtiyoqlarini ham ko'rsatadi. Agarda biror bir asarning asl nusxasini qo'lga kiritishning iloji bo'lmasa, ular, hech bo'lmasa, shu asarning nusxasini ko'chirib olishga va o'z kolleksiyasiga qo'shishga harakat qilishgan va bunga yaqqol misol qilib fransuz arxeologlari tomonidan Delfada o'tkazilgan qazishma ishlari davomida topilgan ma'lumotlarda ko'rsatilishicha, Attal II eramizdan oldingi 141-140-yillarda uch nafar rassomni Polignot tomonidan Gomer asarlariga ishlangan suratlarni ko'chirish uchun yollab, ularning ish faoliyatini shaxsan o'zi kuzatuv ostiga olgan.

Ptolomeylar va Attalidlar sulolasi vakillari o'z kolleksiyalarini boyitish yo'lida katta raqobat bilan kurashishgan. Ayrim tarixchilarning taxminlaricha, Ptolomeylarning kolleksiyasi kolleksionerlikning to'g'ri ma'nodagi talqinida emas, balki butun ellinistik olam madaniyatining gegemoniga aylanishga bo'lgan ishtiyoq sababli vujudga kelgan.

Aleksandriyada madaniyatning yuksalishida ikki asosiy institut- museyon va kutubxonalar yuqori o'rin tutgan. Bu muassasalarda yunon ko'chmanchilarining o'z yurtlari tarixi, madaniyati va san'atining o'z ahamiyatini yo'qotmasligi yo'lida ulkan

tadqiqot ishlari o'tkazilgan. Aleksandriya museyonlari xuddi yunon museyonlari tartibida tashkil etilgan bo'lib, Aleksandr Makedonskiyning ustози Aristotel tajribasi va tavsiyalari asosida vujudga kelgan. Qadimgi yunon madaniyati bilan aloqalarni attalidlar ham mustahkam ushlagan. Aynan yunon uslubidagi museyonlar va kutubxonalar tashkil etilgan bo'lsa-da, o'zining mahobati va ahamiyati jihatidan ptolomeylar tashkil etgan madaniyat markazlaridan ustunligi bo'lmagan.

Ellinizm davrida kolleksionerlik faoliyati davlat siyosati darajasiga ko'tarilgan va bu turdagi faoliyat bilan faqatgina hukmdor oila vakillari shug'ullanishgan. hali bu davrda shaxsiy kolleksionerlik vujudga kelmagan bo'lsa-da, aynan shu davrda qo'shni Rimda shaxsiy kolleksionerlikning ilk kurtaklari paydo bo'layotgan edi.

Harbiy yurishlar davomida yig'ilgan san'at asarlarining aksariyat qismi amaldorlar, zodagonlar va oddiy harbiylarning saroylari va uylaridan o'rin olganligi, shaxsiy kolleksionerlikning ilk kurtaklari sifatida baholanadi. Rimliklarning mazkur harakatlari qadimdan sehrli diyor deya ta'riflangan Yunoniston madaniyatining Rim madaniyatiga ulkan ta'sir o'tkazibgina qolmasdan, insonlarning dunyoqarashi, san'at va madaniyatga bo'lgan e'tiborini keskin o'zgartirdi. shuningdek, yunon madaniyatining ta'siri ayrim Rim ulamlarining qadimdan saqlanib kelayotgan an'analarini buzilayotganligi sababli, qarshilikka ham uchradi.

Rimda san'at faqatgina davlatni ulug'lash uchun vosita vazifasini bajarar, yaratilayotgan asarlar asosan hukmdorlarni sharaflash, ularning harbiy yutuqlarini ko'z-ko'z qilish va harbiy-vatanparvarlik g'oyalarini xalq ongiga singdirish uchungina yaratilar edi. harbiy yurishlar natijasida keltirilgan san'at asarlari ham keng jamoatchilik e'tiboriga namoyish etilardi va bu ham urushdagi g'alabalar nashidasi kabi tuyulib, oddiy xalqda vatanparvarlik g'ururining oshishiga xizmat qilardi. oddiy xalq ushbu san'at asarlarini qo'lga kiritish haqida o'ylamasdi. Chunki ushbu asarlar o'zga din va o'zga xudolarni madh etuvchi oddiy matoh, degan qarashlar vujudga kelgan edi. Ammo shunday bo'lsada, eramizdan oldingi I asrga kelib, kolleksionerlar safiga oddiy xalq vakillari ham qo'shila boshlashdi. Bu davrning eng katta kolleksionerlaridan biri korneliy sulla bo'lib, u butun ellada bo'ylab yurib, san'at asarlarini yig'ishdan toymagan. olimpiya tog'ini piyoda kezib, yo'lida uchragan barcha san'at asarlari va qimmatbaho buyumlarni ustalik bilan qo'lga kiritardi, u ko'pincha oddiy yunon dehqonlaridan "Bu ma'buda haykali menda saqlansa asrlar bo'yi butun saqlanadi, bu buyuk san'at asarini kelajak avlodga faqatgina men yetkaza olaman!" deya, ularni aldab-avrab, ba'zida esa g'irromlik va tadbirkorlik bilan asarlarga ega bo'lardi. Uning izdoshi Mark skavr eramizdan oldingi 59-yilda Peleponnes (hozirgi sikione) shahrida Rim davlati xazinasi uchun o'lpon o'rnida shahardagi barcha san'at asarlarini yig'ib topshirish shartini qo'yadi. Peleponnes aholisi noiloj ushbu shartga ko'nib, shahardagi jamiki san'at asarlarini uning qo'lga topshirishadi.

Bu davrda san'at asarlarini kolleksiya qilish boylik va obro' orttirish ishtiyoqi bilan chambarchas bog'liq bo'lgan bo'lsa-da, haqiqiy san'at asarlarining qadriga yetadigan hamda san'at asarlari uchun kuch va qudratini namoyish etish fikridan yiroq bo'lganlar ham bor edi. Bular qatorida avvalo, sitseron va uning yaqin do'sti Attika, davlat arbobi, shoir va qo'mondon Aziniy Pollion, senator va yozuvchi kichik Pliniylar bor edilar. kolleksionerlik bilan bir paytning o'zida badiiy asarlar bozori ham rivojlanib, dallollar va ekspertlar ham paydo bo'lishdi. eramizdan oldingi I asrga kelib, san'at asarlari savdosi kuchayadi. Auksionlar va yarmarkalar odatiy tusga kirib, ba'zan bir butun kolleksiyalar to'plami savdolari ham uyushtirib turilardi. san'at asarlari shaharlardagi bozorlarda ham sotilishi odat tusiga kirib, san'at ixlosmandlari yangi san'at asari topish ilinjida shaharmashahar, bozorma-bozor kezishni odat qilib olishgandi.

Rimda boshlangan san'atga ixlosmandlik ikki uzoqni ko'zlangan natijani berdi. Birinchisi, san'at asarlaridan nusxa ko'chirish san'ati rivojlanishi natijasida noyob san'at asarlarining umri uzayishiga va bugungi kunimizgacha yetib kelishida katta ahamiyat kasb etdi. Ikkinchisi esa, nusxalar orasidan asl san'at asarlarini aniqlay oladigan ekspertlar, ya'ni san'atshunoslar paydo bo'ldi va ularning kasbiy ahamiyati yuksaldi.

Ilk davrlarda san'atshunos ekspertlar vazifasida harbiy yurishlar oqibatida majburan Rimga keltirilgan yunonistonlik rassom va hunarmandlar bo'lishgan bo'lsa, keyinchalik katta boylik va obro' umidida yunon usta va hunarmandlarining o'zlari Rimga oqib kela boshlashdi. o'zining Gay Verresni "san'at asarlari haqida" deb nomlangan ayblov nutqida sitseron ikki nafar yunon ekspertlari - aka-uka Tlepolem va Gieronlarni tilga olgan. Ular kichik osiyodagi kibir shahridan chiqqan rassomlar bo'lib, Gay Verres rahnamoligi ostida san'at asarlarini qidirib topish va qo'lga kiritish yo'lida judayam katta jonbozlik ko'rsatishgan. Xalq orasida hatto, "shu Tlepolem va Gieronga yoqmasinda iloyim!" degan ibora ham asrlar davomida mashhur bo'lib qolganligi, ularning qanchalik sinchkov ekspert bo'lishganligidan dalolat beradi.

Ekspert-san'atshunoslar obrazida ko'pincha nusxa ko'chiruvchilar ham paydo bo'lardi. Ular san'at asarlaridan nusxa ko'chirish uchun usta bo'lish maqsadida san'at asarlarini puxta o'rganishlariga to'g'ri kelardi va o'z-o'zidan an'at asarlari bobida bilimlari va tajribalari oshib borardi.

Ushbu davr kolleksiyalarida san'at asarlaridan tashqari tabiatning g'aroyibotlari ham o'rin olgan edi. Jumladan, Buyuk Pompey sharqdan qora eben daraxti namunasini, Imperator Vespasian balzamli tosh, Mark skavr esa Iudeyadan noma'lum dengiz mahluqining skeletini olib kelgan edi. Ushbu skeletni Andromedaning skeleti deya e'lon qilinishi bilan unga bo'lgan qiziqish shu qadar ortib ketadiki, uni ko'rish uchun odamlar uzoq shaharlardan kelishar edi. Imperator Avgust (er.avv. 27-14-

yillar) esa, san'at asarlaridan ko'ra, o'z saroyi va bog'larini kiprdan qazib olingan g'aroyib va bahaybat hayvonlar suyaklari bilan bezashni xush ko'rgan. Tarixchilarning taxminicha, ushbu suyaklar dinozavrlarga tegishli bo'lishi mumkin. Bundan tashqari, Avgustning kolleksiyasidan sharqdan keltirilgan oltin iplar bilan to'qilgan turli gilamlar, oltin, bronza va kumushdan yasalgan turli vazalarni topish mumkin edi.

Vitruviyning mashhur "Me'morchilik haqida" deb nomlangan traktatida yozilishicha (er.avv. I asr o'rtalarida), tasviriy san'at asarlarini tomosha qilish uchun ma'lum masofadan turib yoki ayrim san'at asarlarini esa yaqindan turib tomosha qilinishi lozim. shuning uchun tasviriy san'at asarlari namoyish etiladigan bino keng, yorug' va baland shiftli bo'lishi hamda, bino shunday yoritilishi lozimki, quyosh nurlari san'at asarlariga to'g'ridan-to'g'ri tushmasligi ta'minlanishi kerek degan fikrni bildirgan. Vitruviy quyosh nurlari san'at asarlarida ishlatilgan bo'yoqlarning eng birinchi dushmani deb hisoblagani uchun ushbu xulosaga kelgan.

Imperator neron davriga kelib, davlat xazinasida to'plangan san'at asarlarini namoyish etish va ulardan zavqlanish uchun alohida saroy qurish tashabbusi chiqadi va eramizning 60-yillarida Rim markazida 100 gektar yer maydonini egallagan va o'z ichiga Fortuna ibodatxonasi, term, nimfey, uzumzorlar, bog'lar, hayvonot bog'ini olgan ulkan saroy qurilib, uning devorlari beton va g'ishtdan urilib, marmar bilan qoplanadi. Ichki devorlari mozaika, turli naqshlar va fil suyagidan qilingan plastinkalar bilan qoplanadi. saroyi bezash ishlarida oltindan juda ko'p foydalanilgani uchun, u "oltin saroy" nomini oladi. saroyga davlat xazinasidagi eng qimmatbaho va bebaho san'at asarlari joylashtiriladi. saroy bog'larida haykallar o'rnatilib, juda hashamdor tomoshagoh vujudga keladi. Ushbu saroy va imperator neron oddiy xalq orasida, ayniqsa, elladaliklar nazdida eng shafqatsiz va adolatsiz hukmdor deb ko'rilar va Rim imperatorlari ichida faqatgina nerongina xalq tomonidan yaxshi xotirotlar bilan eslanmasdi.

69-yilda Rim taxtiga Flaviylar sulolasi kelishi bilan "oltin saroy" buzib tashlanadi. Uning o'rniga yangi "Avgustlar saroyi" deb nomlangan saroy, amfiteatr, Mira ibodatxonasi, Tit va Trayan termlari quriladi. Ammo neron yaratgan bog'lar Uyg'onish davriga qadar saqlanib qolinadi.

Imperator Adrian tomonidan qurilgan, maydoni 120 gektardan oshiq bo'lgan, Rim shahri tashqarisida, Tibur daryosi bo'yida qurilgan villa o'zining beqiyosligi va hashamatliligi bilan ajralib turgan. shahar shovqinidan uzoqda bo'lgan ushbu yerda imperator qabullar uyi, kutubxona va teatr binolari quriladi. Uzumzor va boshqa mevali-manzarali daraxtlardan iborat bog'-rog'lar bunyod etiladi. Villada Platon va Aristotel akademiyalari bebaho kitoblari, Aleksandriya yaqinidagi muqaddas serapis shahridan keltirilgan san'at asarlari, erexteyon yaratgan haykallar, Fidiya va Polikletlar haykallari namoyish etilgan edi. Imperator Adrian bor mahorati va mehri

bilan san'at asarlarini namoyish uchun shunday joylashtirgan ediki, ushbu villa kichik elladani eslatar edi.

Dastabki davrda san'at asarlarining saqlanishiga javobgar shaxlar -ssenzor va edil, ya'ni zamonaviy til bilan aytganda, omborchi va hisobchilar bo'lgan. Ular san'at asarlarning hisobi, saqlanish texnikasi va xavfsizligiga javobgar bo'lishgan. Bunda ssenzorlar san'at asarlarining turi, qiymati va saqlanish o'rnini belgilab, ularning hisobini olib borishgan bo'lishsa, edillar san'at asarlarining xavfsizligini, galereya yoki ibodatxona binosining umumiy ahvolini va barcha xodimlarning o'z vazifalarini qanday bajaryotganliklarini nazorat qilishgan. keyinchalik, Rim imperatori devonida maxsus lavozim -kuratorlik lavozimi joriy qilinadi. kuratorlar imperiyaning butun madaniy boyligini, ularning saqlanishi va foydalanilishini nazorat qiluvchi amaldor bo'lib, ssenzor va edillar unga bevosita bo'ysunuvchi xodimlarga aylanishdi.

Xulosa. Xulosa qilib aytganda, antik davrda kolleksiyalar to'plash va kolleksionerlik faoliyatiga ilk tamal toshi qo'yilib, Yevropa va jahon madaniyatida yangi sahifa ochdi. Antik davr kolleksionerlarining jonbozligi natijasida insonlar haqiqiy san'at asarlarining qiymati va qadriga yetishni, san'at asarlaridan madaniy va ma'naviy zavq olishni o'rganishdi. San'atdan estetik qarashlari yuksalishi natijasida butun Rim imperiyasi xalqi jahon miqyosida keng fikrli va dunyoqarashi o'zga bo'lgan ulkan sivilizatsiya - yangi madaniyat yarata oldi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Илалов И. Музееведение. - Т.: Мусика, 2006.
2. Юренева Т.Ю. Музееведение. - Москва: Академпроект, 2003.
3. kuryazova D.T. o'zbekistonda muzey ishi tarixi. — Т.: san'at, 2010.
4. Столяров Б.А. Музейная педагогика. История, теория, практика. - М.: Высшая школа, 2004.
5. Юренева Т.Ю. Музееведение. - М.: Академпроект, 2003.